

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН
СОВЕТ НОВОАЛИМОВСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
АКТАНЬШСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

423762, село Новое Алимово, улица Г.Тукая,
дом 55.

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АКТАНЬШ МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ЯҢА ӘЛЕМ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

423762, Яңа Әлем авылы . Г.Тукай урамы, 55
йорт.

РЕШЕНИЕ

24.07.2020 г.

КАРАР

№ 17

Татарстан Республикасы Актаньш муниципаль районы Яңа Әлем авыл
жирлеге Советы Регламенты турында

"Яңа Әлем авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге Уставының 33 статьясындагы
1 өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Яңа Әлем авыл жирлеге Советы

КАРАР БИРӘ:

1. Татарстан Республикасы Актаньш муниципаль районы Яңа Әлем авыл
жирлеге Советы Регламентын (1нче кушымта) расларга.
2. Әлеге карарның үтөлешен контрольдә тотуны үз өстемдә калдырам.

Яңа Әлем авыл жирлеге Башлыгы

Д.М.Әнварова

Татарстан Республикасы
Актаныш муниципаль районы
Яңа Әлем авыл җирлеге
Регламентын кабул итү
турында Яңа Әлем авыл җирлеге
Советы карарына
24.07. 2020 ел
1 нче кушымта

ЯҢА ӘЛЕМ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ РЕГЛАМЕНТЫ

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Регламентның эшчәнлек өлкәсе

1. Әлеге Регламент Яңа Әлем авыл җирлеге Советы (алга таба - җирлек Советы) эшчәнлеген оештыру мәсьәләләрен җайга сала, җирлек Советы сессияләрен чакыру, әзерләү һәм уздыру тәртибен, сессияләрдә карала торган мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү тәртибен, даими комиссияләргә, җирлекнең башка органнарын, депутатларның хокукларын һәм бурычларын тәү тәртибен җайга сала, җирлек Советының һәм аның депутатларының үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибенә бәйлә башка мәсьәләләргә җайга сала.

2. Әлеге Регламентны үтәү муниципаль берәмлек җирле үзидарә органнарының җирлек Советы депутатлары, органнары һәм вазыйфаи затлары өчен " Яңа Әлем авыл җирлеге", депутатларның мәрәҗәгатьләрен һәм сорауларын караучы җирлек Советы сессияләрендә катнашучы башка затлар өчен мәҗбүри.

II бүлек. ҖИРЛЕК СОВЕТЫ СЕССИЯСЕ, ЭШ ОРГАННАРЫ СЕССИЯСЕ

2 статья. Җирлек Советы сессиясе

1. Җирлек советы эшчәнлегенә төп формасы-җирлек советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә торган сессияләргә. Әгәр анда сайланган депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә 1/2 өлеше катнашса, сессия тулы хокуклы дип санала.

Төркөлү мәғлүматлары буенча сессиядә сайланган депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә 1/2 өлеше катнашса, Яңа Әлем авыл җирлеге Башлыгы күрсәтмәсә белән сессия башка вакытка күчәрелә, ләкин 3 көннән дә артык түгел.

3 статья. Җирлек Советы сессиясен чакыру

1. Җирлек советының чираттагы сессияләргә Яңа Әлем авыл җирлеге Башлыгы тарафыннан чакырыла.

2. Чираттан тыш сессияләргә Яңа Әлем авыл җирлеге Башлыгы инициативасы буенча чакырыла, депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше

Яңа Әлем авыл җирлегә Советы депутатлары санынан.

3. Җирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы сессиянең датасы, вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш сессиянең көне - бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

4. Карар проектлары һәм аларга кушып бирелә торган материаллар чираттагы сессия ачылышына 3 көннән дә соңга калмыйча яисә чираттан тыш сессия ачылышына кадәр бер тәүлек кала депутатларга бирелә.

5. Сессияләр арасындагы чорда җирлек советы эшчәнлегенә даими комиссияләр, депутат берләшмәләре, фракцияләр, вакытлыча булдырылган комиссияләр (шул исәптән күчмә утырышлар), депутат көннәре һәм башка рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

4 статья. Җирлек Советы сессиясә эшендә хәбәрдарлык

1. Җирлек Советы сессияләре ачык булып тора. Депутатларның билгеләнгән санынан күпчелегә карары буенча ябык сессияләр үткөрелергә мөмкин, аларда бары тик җирлек Советы чакырган затлар, шулай ук законнар нигезендә ябык сессияләрдә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.

2. Сессия эшендә Актаныш муниципаль районы дәүләт хакимиятенә вәкилләккә органнары депутатлары, башкарма хакимият органнарының һәм җирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары, җирлек Советы чакырган башка затлар катнаша ала.

3. Җирлек Советы сессиясендә иҗтимагый оешмалар, юридик затлар, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, массакүләм мәгълүмат чаралары вәкилләре, гражданныр (алга таба - җирлек Советы депутатлары булмаган затлар) катнаша ала.

4. Җирлек Советы депутатлары булмаган затлар өчен җирлек Советы сессияләрендә, даими комиссияләрдә махсус урыннар бирелә.

5 статья. Сессиянең эш тәртибе

1. Сессия Россия Федерациясә һәм Татарстан Республикасы дәүләт гимннары белән ачыла һәм ябыла.

2. Җирлек Советы сессияләре 10.00 сәгатътә башлана. Җирлек Советы сессиясә башланганның башка вакыты җирлек Советы сессиясен чакыру турында карар кабул иткәндә җирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнергә мөмкин. Сессияне үткөрү вакытын озайту сессиядә рәислек итүче тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан кабул ителә.

3. Җирлек Советы карары буенча сессия эшендә сессиядә карала торган мәсьәләләр буенча документлар, материаллар һәм мәгълүмат әзерләү өчен кирәкле срокка тәнәфес игълан ителергә мөмкин.

4. Сессиягә килгән депутатларны теркәү сессия ачылышына бер сәгатъ кала башлана, ә җирлек советы сессиясә ачылганнан соң әлегә функцияләрне сессия секретариаты башкара.

6 статья. Сессиядә рәислек итүче

1. Жирлек Советы сессиясен жирлек Башлыгы ача һәм алып бара, ә ул булмаганда - аның урынбасары.

2. Сайлаулардан соң авыл жирлегә Советының беренче сессиясен, яңа башлык сайланганчы, жирлек Советының өлкән депутаты ача һәм алып бара.

3. Сессиядә рәислек итүче:

- сессияне ача һәм яба;

- сессия эше өчен кворум булуны билгели һәм аның үтөлешен күзәтә;

- сессиянең эш тәртибенең әлегә Регламентка яисә жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән сессияне үткөрү тәртибенә туры килүен тәэмин итә;

- докладчыларга, өстәмә докладчыларга һәм чыгыш ясаучыларга сүз бирә;

- язмача сораулар, гаризалар, белешмәләр игълан итә;

- депутатларга телдән сораулар, сораулар һәм белешмәләр, сессияне алып бару буенча искәртмәләр, тәкъдимнәр, карар проектлары буенча тәэһтмәләр, тавыш бирү мотивлары буенча чыгышлар өчен сүз бирә;

- карарлар кабул итүне таләп итә торган мәсьәләләр буенча депутатлар тавыш бирүне үткәрә һәм аның нәтижәләрен игълан итә;

- сессия эшен тәэмин итүгә, даими комиссияләргә, депутатларга, жирлек Советы аппаратына бәйлә йөкләмәләр бирә;

- жирлек Советы сессиясә беркетмәсенә кул куя;

- әлегә регламент нигезендә сессияне үткөрү процедурасына бәйлә башка функцияләренә гамәлгә ашыра.

7 статья. Сессия секретариаты, хисап, редакция комиссиясә

1. Әлегә Регламент нигезләмәләрен үтәүне тәэмин итү максатларында сессияне үткөрү тәртибенә кагылышлы өлешендә жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән санда секретариат сайлана.

Секретариат чыгышлар өчен язу алып бара, депутат запросларын һәм мәрәжәгатьләрен, сорауларын, белешмәләрен, хәбәрләрен, гаризаларын, тәкъдимнәрен һәм башка материалларны, шулай ук граждандардан килгән материалларны терки.

2. Карала торган мәсьәлә буенча депутатларның мәрәжәгатьләрен һәм фикерләрен исәпкә алу һәм сессиядә карар проектының ахыргы текстын эшләү өчен 3тән 5 депутатка кадәр редакция комиссиясә сайланьрга мөмкин.

3. Жирлек Советы сессиясендә карарлар кабул иткәндә тавыш бирү нәтижәләрен билгеләү өчен 3 депутаттан торган хисап комиссиясә сайлана.

III бүлек. КӨН ТӘРТИБЕН ФОРМАЛАШТЫРУ МӘСЬӘЛӘЛӘРЕН КАРАУГА ЭЗЕРЛӘУ

8 статья. Көн тәртибенә сораулар керту

1. Авыл җирлеге Советы сессиясенә көн тәртибенә сораулар җирлек Башлыгы, даими комиссияләр, депутатлар, Башкарма комитет җитәкчесе, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе рәисе, прокурор тарафыннан кертелә.

2. Җирлек Советы сессиясендәгә мәсьәләләрне, карар проектларын карау турындагы тәкъдимнәр белән шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, хокукый инициативаны гамәлгә ашыру тәртибендә гражданның инициатив төркеме мөрәҗәгать итәргә хокуклы.

Хокукый иҗади инициативаны гамәлгә ашыру субъектлары һәм тәртибе кануннар, муниципаль берәмлек Уставы " Яңа Әлем авыл җирлеге (алга таба - җирлек Уставы) һәм җирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

3. Авыл җирлеге Советы сессиясендәгә мәсьәләләрне карау буенча тәкъдимнәр җирлек Башлыгына сессияләр арасындагы чорда кертелә.

9 статья. Көн тәртибен раслау

1. Көн тәртибе проекты сессиядә катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән нигез итеп кабул ителә.

2. Сорауларны алмаштыру, аларның формулировкаларын төгәлләштерү, өстәмә мәсьәләләр турында тәкъдимнәр, шулай ук көн тәртибенән мәсьәләләрне төшереп калдыру турында тәкъдимнәр 1 өлештә күрсәтелгән затлар тарафыннан кертелә.

3. Тәкъдимнәр буенча фикер алышканнан соң, көн тәртибе депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән раслана.

10 статья. Мәсьәләләрне карауға эзерләү

1. Карар проектлары һәм кушып бирелә торган документлар сессияне үткәру датасына кадәр 15 көннән дә соңга калмыйча, көн тәртибенә тиешле мәсьәләне керткән затлар тарафыннан җирлек Советына тапшырыла.

2. Җирлек Советы каравына кертелә торган карар проектлары, кагыйдә буларак, тиешле даими комиссия утырышында алдан каралырга тиеш.

3. Муниципаль берәмлек бюджеты турындагы карарларның проектлары " Яңа Әлем авыл җирлеге" (алга таба - җирлек бюджеты), аның үтәлеше турындагы отчетлар даими комиссияләр утырышларында һичшиксез алдан каралырга тиеш.

Җирлек бюджеты, аның үтәлеше турындагы хисап проектлары муниципаль берәмлектә бюджет процессы турындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә кертелә һәм карала " Яңа Әлем авыл җирлеге"

Муниципаль финанс тикшерүе предметы булган мәсьәләләр буенча карар проектлары, төзелгән килешү нигезендә, Актаныш муниципаль районы контроль-хисап палатасы тарафыннан мөһүрү рәвештә каралырга тиеш.

11 статья. Жирлек Советы сессиясендә карау өчен карар проектларын кертү

1. Карар проекты 1, 2 өлешләрәндә күрсәтелгән затлар тарафыннан кертелә.

2. Карар проектларына түбәндәге материаллар теркәлә:

- аңлатма язуы;

- белешмә материаллар (кертелә торган мәсьәлә буенча мәгълүмат, иллюстратив материал, схемалар, таблицалар һ. б.);

- финанс-икътисадый нигезләү (өләге проектны тормышка ашыру матди чыгымнар таләп иткән очракта);

- Актаныш муниципаль районы контроль-хисап палатасы бәяләмәсе (әгәр карар проекты муниципаль финанс тикшерүе предмети булган мәсьәләләргә кагылса);

- чагыштырма таблица (жирлек Советы карарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты кертелгән очракта);

- өләге мәсьәлә буенча чыгыш ясаучылар һәм чакырылган докладчылар исемлеге;

- өләге проект кабул ителүгә бәйлә рәвештә кабул ителергә, үзгәртелергә, үз көчен югалткан дип танылырга яки туктатылырга тиешле муниципаль хокукый актлар исемлеге;

- проектны муниципаль берәмлекнең рәсми порталында (Aktanysh.tatar.ru) урнаштыру һәм, бәйсез экспертларның нәтижәләрен дә кертәп, коррупциягә каршы бәйсез экспертиза уздыру нәтижәләре турында мәгълүмат.

3. Башкарма комитет, контроль-хисап палатасы житәкчеләре, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе рәисе тарафыннан кертелгән карар проектлары тиешле органда билгеләнгән тәртиптә килештерелергә тиеш. Озату материалларында башкаручының фамилиясе, исеме, атасының исеме, вазыйфасы һәм эш телефоны, шулай ук проектны эшләгән бүлекчә житәкчесе булырга тиеш.

4. Бюджет чараларын бүлүгә, муниципаль милеккә идарә итүгә, жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларның контроль, рәхсәт, теркәү, юрисдикцион вәкаләтләрен регламентлаштыра торган кеше һәм граждән хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы норматив характердагы карарлар проектлары коррупциоген факторларны ачыклау предмети (коррупциягә каршы экспертиза) экспертиза узарга тиеш. Коррупциягә каршы экспертиза башка карарлар проектларына карата авыл жирлегә Башлыгы йөкләмәсе буенча үткәрелә.

5. Карар проектлары, кагыйдә буларак, тиешле мәсьәләләр кертелгән даими комиссия тарафыннан карала. Карау нәтижәләре буенча даими комиссия өләге мәсьәләне жирлек Советы сессиясенә кертүнең максатка ярашлылыгы, шулай ук өләге мәсьәләне сессиядә карауга әзерлегә турында бәяләмә бирә.

6. Сессиягә чыгарылган карар проектлары юридик хезмәт житәкчесе һәм жирлек Башлыгы урынбасары тарафыннан визага кертелә.

12 статья. Хокукый һәм коррупциягә каршы экспертиза

1. Хокукый экспертиза юридик хезмәт тарафыннан үткәрелә. Карар проектын закон таләпләренә туры килә дип тану очрагында, проект юридик бүлек башлыгы тарафыннан визага кертелә. Югыйсә, материаллар эшләп бетерү өчен жиберелә яки тәкъдим ителгән проектның закон таләпләренә туры килмәве турында юридик бүлек бәяләмәсе белән депутатларга өлешенә.

2. Коррупциягә каршы экспертиза аны законнар белән билгеләнгән тәртиптә үткөрүгә вәкаләтле затлар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3. Норматив характердагы карарлар проектларына карата законнарда билгеләнгән тәртиптә коррупциягә каршы бәйсез экспертиза үткәрелә.

Коррупциягә каршы бәйсез экспертиза үткөрү максатларында әлеге карар проектлары муниципаль берәмлекнең рәсми порталында урнаштырыла (Aktanysh.tatar.ru) бәйсез экспертларның бәяләмәләрен кабул итү башлану һәм тәмамлау датасын күрсәтеп, аны жирик Советына карауга керткәнче биш көннән дә соңга калмыйча.

Әлеге бәяләмәләр законлылык, хокук тәртибе, хәбәрдарлык һәм депутат этикасы мәсьәләләре буенча даими комиссия тарафыннан кабул ителгән көннән алып 30 көннән дә артмаган вакыт эчендә каралырга тиеш һәм тәкъдим итү характерына ия. Коррупциягә каршы бәйсез экспертиза үткәргән гражданга яисә оешмага, бәяләмәдә ачыкланган коррупциоген факторларны бетерү ысулы турында тәкъдим булмаган очраклардан тыш, мотивлаштырылган җавап жиберелә.

Бәяләмәләргә карау нәтижәләре буенча карар проекты эшләп бетерелергә мөмкин.

IV бүлек. КӨН ТӘРТИБЕНДӘГЕ МӘСЬӘЛӘЛӘР БУЕНЧА ФИКЕР АЛЫШУ

13 статья. Сораулар буенча фикер алышу процедурасы

1. Авыл жирик Советы сессиясендә бу мәсьәлә буенча фикер алышу процедурасы үз эченә ала:

- докладчы чыгышы;
- өстәмә докладчының чыгышы (кирәк булганда);
- депутатларның сораулары һәм аларга җаваплар;
- фикер алышуларда чыгыш ясау;
- докладчының йомгаклау сүзе (кирәк булганда);
- документны кабул итү өчен тавыш бирү "нигез өчен";
- кәргән тәзәтмәләргә редакция комиссиясе тарафыннан игълан итү;
- тәзәтмәләр авторларының чыгышы (кирәк булганда);
- тәзәтмәләр буенча тавыш бирү (кирәк булганда);

- тавыш бирү "тулаем".

14 статья. Сүз бирү

1. Мәсьәлә буенча доклад белән, кагыйдә буларак, әлеге мәсьәләне сессиягә караган зат, яки тиешле мәсьәлә буенча карар проектына озату материалларында докладчы сыйфатында күрсәтелгән зат чыгыш ясый.

2. Әлеге мәсьәлә буенча өстәмә доклад белән әлеге мәсьәләне караган даими комиссия рәисе, яки комиссия кушуы буенча аның составына керүче депутатларның берсе чыгыш ясый.

3. Карала торган мәсьәлә буенча фикер алышуларда чыгыш ясау өчен сүз бирү турындагы мөрәжәгатьләр сессиядә рәислек итүче исеменә (кагыйдә буларак, язма рәвештә) тапшырыла.

4. Сессиядә рәислек итүче фикер алышуларда чыгыш ясау өчен сүз бирә.

5. Процедура һәм тавыш бирү мотивлары буенча сүз, шулай ук сорауларга җаваплар өчен чираттан тыш һәм тавыш бирүгә кадәр бирелергә мөмкин.

6. Фикер алышулар туктатылганнан соң, рәислек итүче сүзне редакция комиссиясе вәкиленә бирә.

7. Жирлек Башлыгы, аның урынбасары, Башкарма комитет җитәкчесе теләсә кайсы вакытта чыгыш ясау өчен сүз алырга хокуклы.

8. Сессиядә рәислек итүче, әгәр депутатларның күпчелек тавышы белән башка карар кабул ителмәсә, депутат булмаган затларга сүз бирергә мөмкин.

15 статья. Чыгышлар өчен вакыт

1. Докладлар, өстәмә докладлар һәм йомгаклау сүзләре өчен вакыт рәислек итүче тарафыннан докладчылар һәм өстәмә докладчылар белән килешү буенча билгеләнә, әмма доклад өчен 30 минут һәм өстәмә доклад өчен 15 минут.

2. Көн тәртибендәге мәсьәләләрне караганда, жирлек бюджетыннан, аларның үтәлеше турындагы хисаплардан тыш, жирлек советы, мәсьәләнең асылы буенча кыскача мәгълүмат белән һәм бирелгән сорауларга җаваплар белән чикләнеп, докладны тыңламаска карар кабул итәргә мөмкин.

3. Башка очракларда бирелә:

фикер алышуларда чыгыш ясау өчен-7 минутка кадәр,

кабат чыгыш ясау өчен-3 минутка кадәр,

процедура буенча-3 минутка кадәр,

тавыш бирү мотивлары буенча-3 минутка кадәр,

депутатлар булмаган затларга-сессия карары буенча 3 минутка кадәр.

4. Кирәкле очрақларда рәислек итүче сессиядә катнашучы депутатларның күпчелеге ризалыгы белән чыгыш ясау вакытын озайтырга мөмкин.

16 статья. Фикер алышуларны туктату

1. Фикер алышуларны туктату турындагы мәсьәлә рәислек итүче чыгыш ясау өчен язылган һәм чыгыш ясаган депутатлар санын игълан иткәннән соң хәл ителә.

2. Фикер алышуларны туктату турындагы мәсьәләне хәл иткәннән соң, билгеләнгән саннан кимендә өчтән бер өлеше булган депутатлар төркеме әлеге депутат төркеме вәкиленә сүз бирүне сораса, рәислек итүче аңа чыгыш ясау өчен вакыт бирә.

17 статья. Жирлек Советы сессиясендә чыгышларның тәртибе һәм этикасы

1. Чыгышлар трибунадан яисә микрофоннардан рәислек итүче ризалыгы белән Татарстан Республикасы дәүләт телләренең берсендә башкарыла.

2. Жирлек Советы депутаты бер үк мәсьәлә буенча ике тапкыр чыгыш ясарга мөмкин. Башка зат файдасына чыгыш ясау хокукын тапшыру рәхсәт ителми.

3. Докладчыларга сораулар депутатлар тарафыннан телдән бирелергә яки секретариат аша язма рәвештә жиберелергә мөмкин.

4. Сессиядә чыгыш ясаучы үз чыгышында депутатларның һәм башка затларның намусына һәм абруена кагылышлы тупас һәм әдәпсез сүзләр кулланмаса, кемгә дә булса адреска нигезсез гаепләргә юл куймаса, белә торып ялган мәгълүмат кулланырга, законсыз көч кулланырга өндәргә тиеш түгел. Бу очракта рәислек итүче мондый сүзләргә һәм чакыруларга юл куймау турында кисәтү ясарга хокуклы. Икенче кисәтү ясаганнан соң, чыгыш ясаучы сүзләрдән, шулай ук фикер алышына торган мәсьәлә буенча кабат чыгыш ясау хокукыннан мәхрүм ителә.

5. Сессиядә чыгыш ясаучы фикер алышу темасын сакларга һәм чыгыш ясауның вакытлы регламентын үтәргә тиеш. Чыгыш ясаучы темадан кире кагылса яки чыгыш ясау өчен бирелгән вакыттан артып китсә, рәислек итүче аңа кисәтү ясарга хокуклы.

6. Әгәр чыгыш ясаучы чыгыш ясау өчен үзенә бирелгән вакытны арттырса яки фикер алышкан мәсьәлә буенча чыгыш ясамаса, рәислек бер кисәтүдән соң аның сүзләрен юкка чыгара.

7. Жирлек Советы депутатлары булмаган затлар, сессияне алып бару тәртибен тупас бозу очрагында, рәислек итүченең телдән күрсәтмәсе буенча сессияне үткөрү залыннан чыгарылырга мөмкин.

18 статья. Сорауларны карауны күчерү

1. Жирлек Советы карары буенча сессиянең көн тәртибендәге мәсьәләләргә карау даими комиссияләр утырышына күчерелергә мөмкин. Даими комиссияләр тарафыннан эшләнгән нәтижеләр, рекомендацияләр һәм тәкъдимнәр сессиянең яңарышы турында жирлек Советы тарафыннан хәбәр ителә.

2. Жирлек Советы карары буенча бу мәсьәлә якындагы сессияләрнең берсенә күчәрелергә мөмкин.

V бүлек. ТАВЫШ БИРҮ ҺӘМ КАРАРЛАР КАБУЛ ИТҮ

19 статья. Тавыш бирү төрләре

1. Әгәр законнарда, жирлек Уставы, муниципаль хокукый актларда башкача билгеләнмәгән булса, карарлар ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

2. Яшерен тавыш бирүне үткөрү зарурлыгы турындагы карар сессиядә катнашучы депутатлар саныннан 1/2 дән артык тавыш бирсә кабул ителә.

3. Исемле тавыш бирүне үткөрү зарурлыгы турындагы карар сессиядә катнашучы депутатлар саныннан 1/2 дән артык тавыш бирсә кабул ителә.

20 статья. Ачык тавыш бирү

1. Ачык тавыш бирү үткөрелгәндә сессиядә рәислек итүче карар кабул итү өчен күпме тавыш кирәк булуын искәртә.

2. Ачык тавыш бирү нәтижеләре рәислек итүче, секретариат яки хисап комиссиясе тарафыннан исәпләнә.

21 статья. Яшерен тавыш бирү

1. Яшерен тавыш бирүне үткөрү һәм аның нәтижеләрен билгеләү өчен жирлек Советы депутатлар арасынан ачык тавыш бирү юлы белән хисап комиссиясен сайлый. Хисап комиссиясенә кандидатлары сайланучы органнар составына яисә вазыйфаи зат вазыйфасына күрсәтелгән депутатлар керә алмый. Хисап комиссиясе үз составынан комиссия рәисен һәм секретарен сайлый. Яшерен тавыш бирү нәтижеләрен билгеләү функцияләре сессия эше башында сайланган хисап комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

2. Яшерен тавыш бирү өчен бюллетеньнәр хисап комиссиясе контролендә, ул билгеләгән форма буенча һәм билгеле күләмдә әзерләнә.

3. Тавыш бирү вакыты һәм урыны, аны уздыру тәртибе өлеге регламент нигезендә хисап комиссиясе тарафыннан билгеләнә һәм хисап комиссиясе рәисе тарафыннан игълан ителә.

4. Һәр депутатка жирлек Советы тарафыннан карала торган бер мәсьәлә буенча бер бюллетень бирелә. Яшерен тавыш бирү өчен бюллетеньнәр депутатларга депутат таныклыгын күрсәтү буенча депутатлар исемлеге нигезендә хисап комиссиясе өгъзалары тарафыннан бирелә.

5. Бюллетеньнәрне тутыру хисап комиссиясе билгеләгән тәртиптә яшерен тавыш бирү кабинасында башкарыла. Билгеләнмәгән формадагы бюллетеньнәр, тавыш биргән депутатның ихтыяр белдерүен дәрәс итеп билгеләргә мөмкинлек бирми торган бюллетеньнәр, ә вазыйфаи затларны сайлаганда - вазыйфага ике һәм аннан күбрәк кандидатура калдырылган яки теркәлгән бюллетеньнәр, тавыш бирү нәтижеләренә кагылмаган нинди дә булса язмалар дәрәс түгел дип санала.

Бюллетеньгә кертелгән фамилияләр тавышларны санаганда исәпкә алынмый.

6. Яшерен тавыш бирү нәтижеләре турында хисап комиссиясә беркетмә төзи, аңа хисап комиссиясенәң барлык әгъзалары имза сала.

7. Хисап комиссиясә доклады буенча җирлек Советы яшерен тавыш бирү нәтижеләре турында карар кабул итә.

22 статья. Исемле тавыш бирү

1. Исемле тавыш бирүне үткөрү турындагы тәкъдим белән депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә 1/2 сандагы депутатлар төркеме мөрәҗәгать итәргә хокуклы.

2. Исемле тавыш бирү исемле тавыш бирү бланкларын кулланып үткөрелә. Исемле тавыш бирү җирлек Советы карары буенча сессия эшендә катнашучы депутатларны сораштыру юлы белән үткөреләргә мөмкин.

3. Исемле тавыш бирү җирлек Советы органнарының, башка органнарның һәм вазыйфаи затларны сайлау (билгеләү) турындагы мәсьәлә буенча үткөреләргә тиеш түгел, аларны сайлау (билгеләү) җирлек Советы карамагына кертелгән.

4. Исемле тавыш бирү бланкы депутат тарафыннан тутырыла һәм бланк номеры, депутатның фамилиясә һәм инициаллары, тәкъдим формулировкасы, тавыш бирү нәтижәсә ("риза" яки "каршы"), депутат имзасы, тавыш бирү датасын үз эченә ала.

5. Тавыш бирү өчен тәкъдим формулировкасы законлы, бертөслә кабул ителә торган һәм кире кагуны яки тыюны үз эченә алмый торган булырга тиеш. Формулировка тәкъдим (документ проекты) авторы яки утырышта рәислек итүче диктовкасына бланкка языла.

6. Бланкларда "риза", "каршы" сүзләре булырга тиеш. Тавыш бирүче ике сүзнә дә калдырган яки юкка чыгарган бланк, тавышларны санаганда, гамәлдә түгел дип санала һәм исәпкә алынмый. Бланкта тавыш бирү нәтижеләрен төзәтү рәхсәт ителми.

7. Исемле тавыш бирү бланкларын хисап комиссиясә тарафыннан кабул итү җирлек советы билгеләнгән вакытка кадәр башкарыла.

8. Исемле тавыш бирү нәтижеләре тавыш бирү көнендә игълан ителә. Исемле тавыш бирү нәтижеләре игълан ителгәннән соң массакүләм мәгълүмат чараларында җирлек Советы карары буенча басылырга мөмкин.

9. Тутырылган бланклар авыл җирлеге Советы аппаратында исемле тавыш бирү нәтижеләре басылып чыкканнан соң өч ай дәвамында саклана. Саклау срогы чыккач, исемле тавыш бирү бланклары билгеләнгән төр типтә юкка чыгарылырга тиеш.

22¹ статья. Сораштыру юлы белән тавыш бирү

1. Аерым очракларда, район Советы карарлары, район Советы депутатларын сораштыру юлы белән кабул ителәргә мөмкин. Сораштыру юлы белән район Советының норматив хокукый характердагы карарлары, шулай ук район Советы

утырышын чакыру, мәсьәләне район Советы утырышының көн тәртибенә кертү турында карарлар кабул ителә алмый.

2. Район Советы депутатларыннан сораштыру, район Советы рәисенең язма йөкләмәсе буенча, район Советы аппаратының оештыру бүлеге тарафыннан район Советы депутатларының шәхси имзаларын җыю юлы белән башкарыла. Сорау алу көгазенең бердәм формасы район Советы рәисе тарафыннан раслана.

3. Сораштыру үткөрү һәм аны карауга кертелгән сораштыру юлы белән карар проекты турында район Советының һәр депутаты хәбәр ителергә тиеш. Анда район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе катнашса, сораштыру үткөрелгән дип санала.

4. Сорау алу юлы белән кабул ителгән һәм район Советы рәисе кул куйган карар һәм сораштыру көгазе район Советының киләсе утырышы беркетмәсенә теркәлә. Район Советы утырышында рәислек итүче, шул ук утырышта район Советы депутатларына район Советының сораштыру юлы белән кабул ителгән карары һәм сораштыру нәтиҗәләре турында хәбәр итә. Мәгълүмат беркетмә язылышының нәрсә турында башкарылуын игътибарга ала.

23 статья. Җирлек Советы карарлары кабул итү

1. Өгәр закон, җирлек Уставы, әлеге Регламентта башкасы каралмаган булса, җирлек Советы карарлары кабул ителгән дип санала.

2. Процедура мәсьәләләре буенча карарлар депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Процедура мәсьәләләренә карый:

- көн тәртибенә өстәмәләр һәм үзгәрешләр кертү;

- сессиянең эш тәртибидә үзгәрешләр;

- чыгыш ясау өчен сүз бирү;

- чыгыш ясау өчен өстәмә вакыт бирү;

- карала торган мәсьәлә буенча фикер алышуларны туктату;

- тавыш бирү ысулы, җирлек Советы сессиясен алып бару тәртибе буенча тәкъдимнәр;

- авыл җирлеге Советының икенче сессиясенә күчөрү;

- сессия эшендә тәнәфес игълан итү;

- җирлек Советы сессиясен үткөрү тәртибе буенча башка мәсьәләләр.

4. Җирлек Уставын кабул итү, җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, җирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар депутатларның билгеләнгән саныннан 2/3 тавыш белән кабул ителә.

24 статья. Җирлек советының үз-үзен таркату турында карарлар кабул итү тәртибе

1. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар жирлек Башлығы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысыннан да ким булмаган күләмдә, язма рәвештә рәсмиләштерелгән һәм әлеге инициативаны тәкъдим иткән барлык депутатлар тарафыннан имзаланган булырга мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы күрсәтелергә тиеш түгел:

- жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

- бюджет кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисап раслау чорында;

- жирлек башлығын отставкага жиберү турындагы инициативаны карау чорында яки аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Авыл жирлеге Советының үз-үзен таркату турындагы инициативасында үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезли торган башка материаллар кушылырга мөмкин.

4. Депутатлар арасынан үз-үзен таркату мәсьәләсен алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Авыл жирлеге Советы яки авыл жирлеге Башлығы карары белән жирлек советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык алдында тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Авыл жирлеге Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карау дәвамлылыгы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халык тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм нигезләмәләре буенча һәрьяклы һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турында (үз-үзен таркату турындагы инициативаны кире кагу турында) карар үз-үзен таркату турындагы инициатива тәкъдим ителгән көннән ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карары яшерен тавыш бирү юлы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан 2/3 тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турында тәкъдимне кире калкан очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да соңга калмыйча күрсәтелергә мөмкин.

25 статья. Жирлек Советы карарларының үз көченә керүе һәм басылып чыгуы

1. Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән карарлар жирлек Башлығына кул кую һәм бастырып чыгару өчен жиберелә.

2. Жирлек Советы карарлары, әгәр законнарда, жирлек Уставында, әлеге Регламентта, карарда башкасы каралмаган булса, жирлек Башлығы кул куйган көннән үз көченә керә.

3. Процедура мәсьәләләре буенча карарлар кабул ителгән вакыттан үз көченә керә.

4. Жирлек Советының салымнар һәм жыемнар турындагы хокукый актлары үз көченә керә.

5. Жирлек бюджеты турындагы карарлар үз көченә керә.

Жирлек бюджеты турында, аның үтөлеше турында, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турында, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек Башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив-хокукый актлар, муниципаль хокукый актлардан яки аларның федераль закон белән чикләнгән аерым нигезләмәләреннән тыш, рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

6. Жирлек Советының жирлекнең Уставын кабул итү яки жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары жирлек Уставында билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

7. Кеше һәм граждандар хокукларына, ирекләренә һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылышлы карарлар рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

8. Муниципаль сайлауларны, жирле референдумны билгеләү, жирлек Советы депутатын чакыртып алу, муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору, чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча тавыш бирү турындагы норматив хокукый актлар да мөмкинчә рәвештә басылып чыгарга тиеш." Яңа Әлем авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге Башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау, муниципаль берәмлек Башкарма комитеты житкәчкесен билгеләү турында " Яңа Әлем авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге һәм аның урынбасары закон нигезендә башка актлар.

9. Жирлек Советы карарларын рәсми рәвештә бастырып чыгару, аларның текстларын МБ " Яңа Әлем авыл жирлеге территориясендә рәсми мәгълүмат стендларында халыкка житкерү, шулай ук Актаныш муниципаль районының рәсми порталында урнаштыру санала.

10. Жирлек Советы карарлары "Актаныш таңнары" газеталарында һәм башка массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыгарга мөмкин.

11. Жирлек Советы карарлары муниципаль хокукый актларның бердәм реестрына кертелгәргә тиеш.

26 статья. Жирлек Советы карарларын гамәлдән чыгару, туктатып тору

1. Жирлек Советы карарлары гамәлдән чыгарылырга яки аларның гамәлдә булуы жирлек Советы тарафыннан, шулай ук суд тәртибендә туктатылырга мөмкин.

VI бүлек. СЕССИЯ БЕРКЕТМӘСЕ, СЕССИЯДӘ ӘЙТЕЛГӘН ТӘКЪДИМНӘР ҺӘМ ИСКӘРМӘЛӘР

27 статья. Сессия беркетмәсе

1. Жирлек Советы сессиясендә сессиянең протоколы һәм фонограммасы алып барыла.

2. Сессия беркетмәсендә түбәндәге мәгълүматлар күрсәтелә:

- жирлек советы исеме, сессиянең тәртип номеры (чакырылыш чикләрендә), сессияне үткөрү датасы, вакыты һәм урыны;

- жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саны, утырышта катнашучылар һәм булмаган депутатлар саны, шулай ук сессиядә депутатлар булмаган затлар саны;

- сессиянең эшче органнарына сайланган депутатларның фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм вазыйфасы;

- сессиянең көн тәртибе, һәр мәсьәлә буенча докладчының фамилиясе һәм өстәмә докладчы вазыйфасы;

- фикер алышуларда чыгыш ясаган депутатларның фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм вазыйфасы, шулай ук докладчыларга һәм өстәмә докладчыларга запрос керткән яисә язмача яки телдән) сораулар биргән депутатларның фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм вазыйфасы;

- аларны кабул итү яисә каршы алу өчен бирелгән тавышларның санын күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар исемлеге.

3. Сессия беркетмәсенә кушымта итеп бирелә:

- кабул ителгән карарлар;

- сессиядә катнашмаган депутатлар исемлеге, сәбәпләрен күрсәтеп;

- чакырылганнар исемлеге;

- сессиядә рәислек итүчегә тапшырылган язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр.

4. Процедура мәсьәләләре буенча карарлар шулай ук сессия беркетмәсе текстында чагылдырыла.

28 статья. Сессия беркетмәсен рәсмиләштерү һәм саклау

1. Сессия беркетмәсе 10 көн эчендә рәсмиләштерелә. Сессия беркетмәсенә имзаланган нөсхәсе биш ел дәвамында жирлек Советы аппаратында саклана һәм билгеләнгән вакыт узганнан соң муниципаль архивка даими саклауга тапшырыла.

2. Сессия беркетмәсенә күчermәсе депутатларга аларның таләбе буенча танышу өчен бирелә.

VII бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ, ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ УРЫНБАСАРЫ

29 статья. Жирлек Советы органнарын сайлау

1. Жирлек башлыгы яңа сайланган жирлек советының беренче сессиясендә жирлек Советы депутатлары арасынан яшерен яисә ачык тавыш бирү юлы белән жирлек Советы вәкаләтләре вакытына сайлана. Жирлек Башлыгын сайлау жирлек Советы депутатлары тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасынан, шул исәптән гражданныр, иҗтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Авыл жирлеге Башлыгы сайланганнан соң жирлек Советы рәйсе вәкаләтләрән үтәүгә керешә.

3. Жирлек башлыгы урынбасарын, даими комиссияләрне сайлау, аларның шәхси составын сайлау, даими комиссияләр рәйсләрән раслау жирлек Советы тарафыннан сессиядә башкарыла.

30 статья. Жирлек Башлыгы

1. Жирлек башлыгы жирлек Уставы һәм әлеге регламент нигезендә жирлек Советы эшчәнлеген оештыра.

2. Жирлек башлыгының үз вәкаләтләрә жирлек Уставы белән билгеләнә.

Авыл жирлеге башлыгы жирлек Советының эшчәнлеген оештыру өлкәсендә түбәндәге вәкаләтләрә ия:

1) жирлек халкы, дөүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, территорияль ижтимагый үзидарә, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар һәм ижтимагый берләшмәләр, муниципаль берәмлекләр, халыкара оешмалар һәм муниципальара хезмәттәшлек оешмалары, башка юридик һәм физик затлар белән мөнәсәбәтләрдә жирлек советын тәкъдим итә;

2) жирлек Советы сессияләрән әзерләү, жирлек советының хокукый актларында каралган чаралар үткөрү эшен оештыра;

3) даими һәм вакытлы комиссияләр, жирлек Советының башка эш органнары, шулай ук жирлек Советы аппараты эшчәнлеген оештыра;

4) жирлек Советы, жирлек Советы аппараты эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара;

5) жирлек Советы сессияләрәндә рәйслек итә;

6) жирлек Советы аппараты эшенә житәкчелек итә, аның структурасын һәм штат расписаниесен раслый, аппарат хезмәткәрләрән билгели һәм вазыйфадан азат итә, аппарат хезмәткәрләрәнә кызыксындыру һәм дисциплинар жаваплылык чараларын куллана;

7) Жирлек советы исемәннән судларда, дөүләт органнарында, ижтимагый һәм халыкара оешмаларда, хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыру, шартнамәләр тәзу хокукына жирлек Советы исемәннән ышанычнамәләр бирә;

8) законнар, жирлек Уставы, жирлек советының хокукый актылары белән үзенә йөкләнгән башка хокукларны һәм бурычларны гамәлгә ашыра.

3. Жирлек башлыгы үз вәкаләтләрән даими нигездә башкара.

31 статья. Жирлек Башлыгы урынбасары

1. Жирлек башлыгы тәкъдима белән жирлек Советы тарафыннан депутатлар арасыннан жирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеленген саныннан яртысыннан күбрәге тавыш бирсә, жирлек башлығының сайланган урынбасары булып санала.

3. Жирлек башлығы урынбасары үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

4. Авыл жирлеге башлығы урынбасары үз вәкаләтләре булмаган яки вакытыннан алда туктатылган очракта жирлек башлығы вазифаларын башкара

5. Авыл жирлеге башлығы урынбасары, жирлек Башлығы инициативасы белән яисә жирлек Советы депутатларының билгеленген саныннан кимендә өчтән бер өлеше таләбе буенча кабул ителә торган авыл жирлеге Советы карары буенча да вазыйфадан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Жирлек башлығы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар жирлек Советы депутатларының билгеленген саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

32 статья. Жирлек Советының даими комиссияләре

1. Жирлек Советы каравына кертелә торган мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен жирлек Советы компетенциясендә булган мәсьәләләр буенча даими комиссияләр төзелә.

2. Даими комиссияләр жирлек Советы вәкаләтләре вакытына төзелә. Даими комиссияләрнең саны һәм исеме жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

3. Депутат икедән артык даими комиссия составына керә алмый.

4. Даими комиссияләрне сайлаганда, әгәр жирлек Советы тарафыннан башка карар кабул ителмәсә, тавыш бирү тулаем состав буенча үткәрелә. Даими комиссияләр составына жирлек Башлығы, аның урынбасары сайлана алмый.

5. Даими комиссияләр үз составыннан рәисне, комиссия секретарен, ө кирәк очракта даими комиссия рәисе урынбасарын ачык тавыш бирү юлы белән сайлыйлар. Даими комиссияләр рәисләре жирлек Советы тарафыннан раслана.

6. Аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча даими комиссия хокуклы:

- жирлек Советы карары проекты буенча бәяләмә бирергә;

- жирлек Советы каравына жирлек Башлығының аерым компетенциясенә керә торган кандидатуралардан тыш, жирлек Советы тарафыннан билгеләнә яисә сайлана торган вазыйфага кандидатура тәкъдим итәргә;

- жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларының хисапларын тыңлау;

- жирлек Советының чираттан тыш сессиясен чакыру турында тәкъдимнәр кертергә;

- жирлек советы компетенциясе кысаларында башка вәкаләтләрне жирлек Советы кушуы буенча гамәлгә ашырырга.

7. Жирлек советының даими комиссиясе рәисе:

- комиссия эшчәнлеген оештыруны гамәлгә ашыра;
- комиссия утырышларын алып бара;
- җирлек Советының башка комиссияләре, җирлек Башлыгы, Башкарма комитет, җирлек территориясендә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, массакүләм мәгълүмат чаралары белән үзара бәйләнештә комиссияне тәкъдим итә;
- комиссия карарларына кул куя;
- җирлек Советы сессияләрендә комиссия тарафыннан кабул ителгән карарлар, аның нәтижеләре һәм тәкъдимнәре турында хәбәр итә.

8. Даими комиссияләр утырышы графигы җирлек Башлыгының хокукый актында билгеләнгән вәкаләтләргә бүлү нигезендә җирлек башлыгы урынбасары тарафыннан раслана.

9. Җирлек советының даими комиссиясе утырышы, әгәр анда комиссия составының кимендә 1/2 се катнашса, тулы хокуклы була.

Комиссия карары комиссия әгъзаларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Берничә даими комиссиянең уртак утырышларын уздырганда карар һәр комиссия әгъзаларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

10. Даими комиссия утырышлары, кагыйдә буларак, даими комиссия карары белән башкача билгеләнмәгән булса, ачык булып тора. Даими комиссияләр үз эшләренә дөүләт органнары, җирле үзидарә органнары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, иҗтимагый берләшмәләр вәкилләрен, белгечләргә, галимнәргә, экспертларны, гражданнырны чакырырга хокуклы.

11. Даими комиссия утырышында киңәш бирү тавышы хокукы белән җирлек Советы депутатлары, аның составына кермәгән авыл җирлегә Башлыгы, аның урынбасары катнаша ала.

12. Җирлек Советы даими комиссияләр эше турындагы хисапларны елына кимендә 1 тапкыр карый.

33 статья. Вақытлы комиссияләр, җирлек Советының башка органнары

1. Җирлек советы депутатлардан вақытлы комиссияләр, шулай ук эшче, эксперт, киңәшмә төркемнәргә төзәргә хокуклы. Вақытлы комиссияләр составына Башкарма комитетның вәзифаи затлары, иҗтимагый берләшмәләр вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм җирлек халкы кертеләргә мөмкин.

2. Вақытлы комиссияләргә бұрычлары һәм эшчәнлек тәртібе җирлек Советы тарафыннан аларны төзәгәндә билгеләнә.

34 статья. Депутатлар берләшмәләре

1. Депутатлар максатчан, территориаль, партия яки башка билгеләр буенча

даими һәм вакытлы депутат берләшмәләренә (төркемнәргә, депутат берләшмәләренә һәм эшчәнлекнең башка рәвешләренә) берләшәргә хокуклы.

2. Депутат берләшмәләренә җирлек Советына үз оешуы турында язмача хәбәр итәләр.

3. Депутат берләшмәләре эшендә җирлек Башлыгы, аның урынбасары катнаша ала.

VIII бүлек. ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ СОВЕТЫНДА ЗАКОН ЧЫГАРУ ИНИЦИАТИВАСЫ ХОКУКЫН ГАМӘЛГӘ АШЫРУ

35 статья. Закон чыгару инициативасы хокукы

1. Җирлек советы Татарстан Республикасы Конституциясенәң 76 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукына ия.

2. Җирлек Советының закон чыгару инициативасы Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Регламентында билгеләнгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә.

36 статья. Закон проектын кертү турында карар кабул итү

1. Закон проектын Дәүләт Советына кертү турындагы карар, закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру тәртибендә, җирлек Советы депутатлары саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә һәм тиешле карар белән рәсмиләштерелә.

2. Җирлек Советы карарында җирлек Советы закон проектын комитетларда һәм Татарстан Республикасы Дәүләт Советы утырышында караганда кемгә тапшырырга куша, конкрет күрсәтелә.

3. Дәүләт Советына кертү өчен әзерләнгән закон проекты, өстәмә материаллар һәм җирлек Советы карары белән, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисенә жиберелә.

IX бүлек. КОНТРОЛЬ ФУНКЦИЯЛӘРНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ

37 статья. Җирлек Советының контроль функцияләрен гамәлгә ашыру тәртибе

1. Авыл җирлеге Уставы нигезендә җирлек Советы Устав нигезләмәләренәң үтәлешен, җирлек бюджеты үтәлешен контрольдә тоту.

2. Җирлек Уставын, җирлек Советының норматив актларын, җирлек бюджетын үтәү тәртибен закон белән билгеләнгән тәртипне бозу фактлары ачыкланган очракта, җирлек Советы өлеге фактларны тикшерә.

3. Тикшерү үткөрү инициативасы белән чыгыш ясарга мөмкин:

- Җирлек Башлыгы, аның урынбасары;

- үз компетенциясе нигезендә даими комиссия;
- 10 кешедән ким булмаган депутатлар төркеме.

4. Жирлек Советы тарафыннан контроль функцияләр башкару өчен депутатлар арасыннан вакытлыча контроль комиссияләр төзелә. Саны һәм персонал составы, контроль комиссиясенең вәкаләтләре, аның эшчәнлегенең максатлары һәм бурычлары, аның барлыкка килү вакыты жирлек Советы карары белән билгеләнә.

5. Үткөрелгән тикшерү нәтижеләре турында комиссия жирлек Советына хәбәр итә.

38 статья. Вакытлы контроль комиссияләр

1. Контроль комиссиясенең сан һәм персонал составы буенча төхдими нәр жирлек Советы, аның урынбасары, даими комиссияләр, жирлек Советы депутатлары тарафыннан кертелә ала.

2. Тикшерү комиссиясе составында тикшерү үткөрү турында төхдим керткән депутатлар саны комиссия әгъзаларының гомуми саныннан 1/3 дән артмаска тиеш. Әгәр комиссия биш депутаттан да артмаган күләмдә төзелә икән, тикшерү инициативасы белән чыккан депутатлар төркеменнән контроль комиссиягә бер депутат керә.

3. Контроль комиссия, законнарда билгеләнгән чикләүләрне исәпкә алып, тикшерү үткөрү өчен кирәкле белешмәләр һәм документлар бирүне сорап, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына яисә аларның вазыйфаи затларына мөрәжәгать итергә хокуклы.

4. Тикшерү комиссиясенең эшчәнлек вакыты, әгәр жирлек Советы карары белән башкасы билгеләнмәгән булса, ул барлыкка килгән мизгелдән ике айдан да артмаска тиеш. Бу вакыт эчендә комиссия үз бәяләмәсен яки докладын эзерләргә һәм жирлек Советына тапшырырга тиеш. Контроль комиссиясенең эшчәнлегә жирлек Советы тарафыннан төхдим ителгән бәяләмә яки комиссия доклады буенча карар кабул ителгән мизгелдән туктатыла. ▽

Х бүлек ЖИРЛЕК СОВЕТЫ ДЕПУТАТЫ

39 статья. Депутат эшчәнлегә формалары

1. Депутат эшчәнлегенең формалары булып тора:

- жирлек Советы сессияләрендә катнашу;
- комиссияләр, башка авыл жирлегә органнары эшендә катнашу;
- депутат запросын кертү;
- депутат мөрәжәгәте;
- жирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган муниципаль берәмлекнең хокукый актлары проектларын эшләүдә катнашу;
- Татарстан Республикасы Дәүләт Советына закон чыгару инициативасы тәртибдә жирлек Советы тарафыннан кертелә торган Татарстан Республикасы

законнары проектларын эшләүдә катнашу;

- сайлаучылар белән очрашулар, аларның мөрәҗәгатьләре белән эшләү, сайлаучыларга үз эшчәнлекләре һәм җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү;

- җирле референдумнар, ачык тыңлаулар, жыелышлар, конференцияләр һәм сораштырулар оештыруда һәм үткөрүдә катнашу;

- территорияль иҗтимагый үзидарәне оештыруда катнашу.

2. Депутат үз эшчәнлеген федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, җирлек Уставы, муниципаль хокукый актларда каралган башка рәвешләрдә дә башкара ала.

3. Депутатларның алар тарафыннан депутат вәкаләтләре, җирлек Советы һәм аның органнарының карарлары һәм күрсәтмәләре үтәләше турында хисаплары җирлек Советы тарафыннан тыңлана.

40 статья. Җирлек Советы депутаты җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләр

1. Депутат, җирле үзидарәнең коллегиаль органы әгъзасы буларак, аның җирлек советы, аның органнары эшчәнлегендә актив катнашуын тәэмин итүче бөтен хокукка ия.

2. Җирлек советы депутатның сайлау округында, җирлек Советында эше, җирлек Советы, аның органнарының карарлары һәм күрсәтмәләренәң үтәләше турында хәбәрән тыңларга хокуклы.

3. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары депутатка аның эшендә кирәкле ярдәм күрсәтәләр, депутатка җирле үзидарә органнары эшчәнлегенә, социаль-иқътисади үсеш программасын үтәүнең барышы, депутатның тәнқыйди кисәтүләре һәм тәкъдимнәре буенча кабул ителгән чаралар турында мәгълүмат бирәләр, депутат тарафыннан законнарны, муниципаль берәмлекләренәң вәкиллеке органнары эш тәҗрибәсен, җәмәгәтьчелек фикерен өйрәнүгә ярдәм итәләр.

41 статья. Депутатның җирлек Советында, аның органнарында эшләве

1. Депутат җирлек Советы һәм ул әгъзасы булган даими комиссияләр тарафыннан карала торган барлык мәсьәләләр буенча хәлиткеч тавыш бирү хокукыннан файдалана.

2. Депутат җирлек Советының барлык сессияләрендә, даими комиссияләрдә, җирлек Советының башка органнарында шәхсән үзе катнашырга тиеш.

Авыл җирлеге Советы сессияләрендә, яки даими комиссиядә катнашу мөмкин булмаса, депутат бу хакта алдан ук җирлек Советына, комиссия рәисенә хәбәр итә.

3. Депутат җирлек Советы сессияләрендә хокуклы:

1) җирлек Советында комиссиядә һәм тиешле вазифаларга сайларга һәм сайланьрга;

2) Совет тарафыннан төзелә торган органнарның һәм җирлек Советы тарафыннан сайлана яисә билгеләнә торган вазыйфаи затларның кандидатуралары буенча фикер әйтергә;

3) җирлек Советы тарафыннан карау өчен сораулар бирергә;

4) сессияләрдә карау өчен җирлек Советының хокукый актлары проектларын кертергә;

5) көн тәртибе, фикер алышына торган мәсьәләләрне карау тәртибе һәм асылы буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, карарлар проектларына һәм җирлек Советының башка актларына төзәтмәләр кертергә;

6) җирлек Советы сессиясендә теләсә кайсы органның яисә вазыйфаи затның, җирлек Советына хисап бирүче яисә контрольдә тотылган затның чираттан тыш хисабын яки мөгълүматын тыңлау турында тәкъдимнәр кертергә;

7) фикер алышуларда билгеләнгән тәртиптә катнашырга;

8) үз тәкъдимнәрен нигезләп һәм тавыш бирү мотивлары буенча чыгыш ясарга, белешмә бирергә;

9) җирлек Советы сессияләрендә, аның фикеренчә, иҗтимагый әһәмияткә ия булган гражданныр мөрәҗәгәтьләрен игълан итәргә;

10) җирлек Советы тарафыннан төзелә торган органнарның персонал составы һәм сайлана торган, билгеләнә яки раслана торган вазыйфаи затлар кандидатуралары буенча фикер белдерергә;

11) сессиядә чыгыш ясаучыларның чыгышлары һәм җирлек Советы сессияләре беркетмәләре белән танышу.

4. Фикер алышулар бетүгә бәйле рәвештә җирлек Советы сессиясендә чыгыш ясамаган депутат рәислек итүчегә үз чыгышының текстын, шулай ук фикер алышына торган мәсьәлә буенча язма рәвештә бәян ителгән тәкъдимнәрен һәм искәрмәләрен тапшырырга хокукы.

5. Чыгышның тексты сессия беркетмәсенә кертелә һәм авыл җирлеге Советының мөгълүмат материалларында җирлек советы билгеләнгән күләмнәрдә бастырыла.

6. Җирлек Советы депутаты тарафыннан кертелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җирлек Советы карары проектын эшләп бетергәндә тиешле даими комиссия тарафыннан карала һәм исәпкә алына.

7. Депутат җирлек Советы һәм аның органнарының үз компетенциясе кысаларында бирелгән йөкләмәләрен үтәргә тиеш.

8. Җирлек советы яки аның органнары кушуы буенча депутат җирлек Советы карарларының үтәләшен тикшерүдә катнаша.

9. Йөкләмәне үтәү нәтиҗәләре турында депутат җирлек Советына яки аның органнарына хәбәр итә.

42 статья. Депутат сорагы

1. Депутатлар депутат сорагы белән жирлек Башлығына, Башкарма комитет житәкчесенә, жирле үзидарә органнары, Башкарма комитетның структур бүлекчеләре житәкчеләренә, шулай ук сессиядә каралучы мәсьәләгә карамастан, авыл жирлеге Советы карамагына кертелгән мәсьәләләр буенча муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр житәкчеләренә һәм депутат эшчәнлегә мәсьәләләре буенча мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Запрос депутат яки бер төркем депутатлар тарафыннан жирлек Советы сессиясендә язма һәм телдән кертелергә мөмкин. Язма запрос махсус бланкта рәсмиләштерелә, депутат (депутатлар) тарафыннан имзалана һәм сессиядә рәислек итүче тарафыннан игълан ителә. Телдән запрослар сессия беркетмәсендә теркәлә.

3. Авыл жирлеге Башлығы, Башкарма комитет житәкчесе, жирле үзидарә органнары, Башкарма комитетның структур бүлекчеләре, депутат запросы мөрәжәгать иткән предприятие, учреждение житәкчеләре сорауга телдән яки язмага җавап бирергә, кирәк булганда, җавапларны әзерләүгә - запросны игълан иткәндә рәис тарафыннан билгеләнгән срокта, ә срок билгеләнмәгән очракта - ул игълан ителгән көннән 20 көн эчендә.

Депутат (депутатлар) таләбе буенча депутат запросына җавап жирлек Советы сессиясендә игълан ителергә мөмкин.

43 статья. Депутат мөрәжәгәте

1. Депутат, оештыру-хокукый формаларына һәм милек рәвешләренә бәйсез рәвештә, дәүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына, предприятиеләргә, учреждениеләргә һәм оешмаларга, жирлек территориясендә урнашкан иҗтимагый берләшмәләргә депутат эшчәнлегә мәсьәләләре буенча тиешле вазыйфаи затларга телдән яисә язмага мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Депутат эшчәнлегә мәсьәләләре буенча депутат мөрәжәгать иткән жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм аларның вазыйфаи затлары депутатка аның мөрәжәгатенә язмага җавап бирергә яки мөрәжәгать иткән документларны, мөрәжәгать алынганнан соң, әгәр ул өстәмә өйрәнүне яисә тикшерүне таләп итмәсә, 15 көн эчендә тапшырырга тиеш.

3. Депутатның мөрәжәгатенә бәйле рәвештә өстәмә тикшерү яки нинди дә булса мәсьәләләренә өстәмә өйрәнү зарурилыгы булганда, вазыйфаи затлар һәм әлегә статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән житәкчеләр бу хакта депутат мөрәжәгәте алынганнан соң 15 көн эчендә депутатка хәбәр итәргә тиеш. Ахыргы җавап депутатка депутатның язма мөрәжәгәте алынганнан соң 30 көннән дә соңга калмыйча тапшырыла.

4. Дәүләт органнары, оешмалар тарафыннан аларның оештыру-хокукый рәвешләренә, иҗтимагый берләшмәләр, аларның вазыйфаи затлары тарафыннан депутатларның мөрәжәгәтләрән карау тәртибе һәм сроклары законнар белән билгеләнә.

5. Депутат жирле үзидарә органнары һәм учреждениеләр тарафыннан мөрәжәгәтәтә куелган мәсьәләләренә карауда турыдан-туры катнашырга хокуклы.

44 статья. Депутат этикасы

1. Аерым алганда, депутат, депутат этикасы нормаларын үтөргө тиеш:

1) жирлек Советында билгеленген халык алдында чыгыш ясау кагыйдөлөрөн үтөргө;

2) депутат эшчөнлеге белән бэйле булмаган максатларда Федераль закон тарафыннан конфиденциаль характердагы белешмөлөргө кертелген, депутат вөкалөтлөрөн үтөргө бэйле рөвештө аңа билгеле булган мөгълүматларны таратмаска һәм кулланмаска;

3) жирле үзидарө органнары эшендө катнашудан тыелырга һәм жирле үзидарө органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмөткөрлөр һәм гражданныр эшчөнлегенә шөхсэн яки аның туганнарына кагылышлы мәсьәлөлөрнө хөл иткөндө йогынты ясау өчен депутат статусын кулланмаска;

4) депутат бурычларын объектив башкаруда шик тудырырлык төртиптөн тыелырга, шулай ук аның абруена яисә жирлек советы абруена зыян китерергө сөлөтлө низаглы ситуациялөрдөн котылырга;

5) мөнфөгатьлөр конфликты барлыкка килү куркынычы янаганда - шөхси кызыксыну депутат вазыйфаларының объектив башкарылуына тээсир итө яки йогынты ясий алган ситуациядө - бу хакта жирлек советына хөбөр итөргө һәм аның мөнфөгатьлөр конфликтын булдырмауга юнөлтөлген карарларын үтөргө.

2. Депутат хокуклы түгел:

1) физик һәм юридик затлардан депутат вөкалөтлөрөн гамөлгө ашыруга бэйле бүлөклөлөр (бүлөклөр, акчалата бүлөк, ссудалар, хезмөтлөр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түлөү, башка бүлөклөлөр) алырга;

2) гамөлгө ашырыла торган вөкалөтлөр чиклөрендө аерым сөяси партиялөргө, сайлау берлөшмөлөрөнө, шулай ук Татарстан Республикасы дөүлөт хакимияте органнарына, жирле үзидарө органнарына сайлауларда аерым кандидатларга өстенлекнө тээмин итө торган карарлар кабул итөргө;

3) үз вөкалөтлөрөн гамөлгө ашыру процессында, шул исәптөн жирлек Советы тарафыннан аерым затларга, шулай ук устав (склад) капиталында депутат үз милкөндө яки катнашучы яисә әгъзасы булган оешмаларга жирле бюджет акчалары исәбеннән финанс ташламалары һәм гарантиялөр бирү турындагы мәсьәлөлөрнө хөл иткөндө, өстенлек бирергө;

4) Россия Федерациясенөң халыкара килешүлөрө нигезөндө яисә федераль дөүлөт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дөүлөт хакимияте органнары, жирле үзидарө органнарының чит ил партнөрлары белән килешүлөрө нигезөндө гамөлгө ашырыла торган командировкалардан тыш, физик һәм юридик затлар исәбенө депутат вөкалөтлөрөн гамөлгө ашыруга бэйле командировкаларга барырга;

3. Депутат этикасы бозылган очракта, депутатның үз-үзен тотышы турындагы мәсьәлө законлылык, хокук төртибе һәм депутат этикасы мәсьәлөлөрө буенча даими комиссия утырышында карала, шулай ук жирлек Советы сессиясенө чыгарылырга мөмкин.

XI бүлек. ДЕПУТАТЛАРНЫҢ САЙЛАУЧЫЛАР БЕЛӘН ЭШЕ

45 статья. Депутатның сайлаучылар белән эшләве

1. Жирлек Советы депутаты үзенә бирелгән законнардан, жирлек Уставы һәм өлеге регламенттан файдалана.

Жирлек Советы депутаты сайлаучылардан кERGән тәкъдимнәрне, гаризаларны һәм шикаятьләрне карый, үз вәкаләтләре чикләрендә, аларда булган мәсьәләләрне дерес, үз вакытында хәл итәргә ярдәм итә, жәмәгатьчелек фикерен өйрәнә, жирле үзидарәнең тиешле органнарына, ө кирәк булганда башка дөүләт һәм ижтимагый органнарға тәкъдимнәр кертә.

2. Жирлек Советы депутаты айга бер тапкырдан да ким булмаган санда сайлаучыларны кабул итә. Гражданнырны кабул итү графигы, кабул итү датасын, вакытын һәм урынын күрсәтеп, квартал саен жирле массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга, шулай ук муниципаль берәмлекнең рәсми порталында урнаштырылырга тиеш.

3. Депутат ел саен сайлаучыларға һәм жирлек Советына үз эшчәнлекләре турында хисап бирә.

4. Жирлек Советы депутаты сайлаучыларға үз эшчәнлекләре турында алар белән очрашулар вакытында хәбәр итә.

46 статья. Депутатның сайлаучылар белән эшен оештыру

1. Жирлек Башлыгы һәм аның урынбасары жирлек Советы депутатына депутатның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру белән бәйле эшчәнлегендә кирәкле ярдәм күрсәтәләр.

2. Жирлек Советы аппараты депутатның сайлаучылар белән эшлөвен оештыру өчен матди-техник шартлар тәэмин итә.

3. Депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыруда ярдәм итү өчен депутат жәмәгать башлангычларында эшлөүче муниципаль хезмәткәрләр булмаган ярдәмчеләргә ия булырга хоуклы. Депутат ярдәмчеләре эшчәнлегенәң хоукый статусы, хоуклары һәм бурычлары, башка мәсьәләләре жирлек советының хоукый актлары белән билгеләнә.

XII бүлек. ЙОМГАКЛАУ НИГЕЗЛӘМӘЛӘРЕ

47 статья. Авыл жирлеге Советы эше турында мәгълүмат

1. Жирлек Советы, даими комиссияләр, башка органнар, жирлек Советы депутатлары эшчәнлегә жирле массакүләм мәгълүмат чараларында, муниципаль берәмлекнең рәсми порталында яктыртыла.

2. Жирлек Советы елга бер тапкыр массакүләм мәгълүмат чараларында үз эшчәнлегә турында отчетлар бастыра.

48 статья. Регламентның үтөлешен контрольдә тоту

Әлеге регламентның үтөлешен контрольдә тоту жирлек Башлыгы, аның урынбасары тарафыннан башкарыла.

49 статья. Регламентка үзгәрешләр һәм өстәмәләр

Әлеге Регламентка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар жирлек Башлыгы, аның урынбасары, депутатлар, даими комиссияләр инициативасы белән депутатларның билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

50 статья. Югары эзәрлек режимы, гадәттән тыш хәл режимы, чикләү чаралары (карантин), гадәттән тыш яки хәрби хәл чорында район Советының эш үзгәрешләре

1 бүлек.

1. Татарстан Республикасы территориясендә яисә Актаныш районы территориясендә гадәттән тыш хәлләр, гадәттән тыш хәлләр режимы, чикләү чаралары (карантин), район Советы рәисе карары белән гадәттән тыш яки хәрби хәл кертелгән чорда район Советының, шул исәптән аның аппаратының (алга таба - аерым эшчәнлек тәртибе) эшчәнлегенә тәртибе билгеләнә ала.

2. Әлеге Регламентның район Советы, район Советы комитетлары һәм комиссияләре утырышларын, тыңлаулар, тавыш бирү һәм аларга карарлар кабул итү өлешендә әлеге Регламентның аерым тәртибен билгеләгәндә әлеге бүлектә билгеләнгән үзгәрешләргә исәпкә алып кулланыла.

3. Район Советы утырышлары, комитетлары һәм комиссияләре эшчәнлегенә махсус тәртибе гамәлдә булган чорда, элемтә мәгълүмат-телекоммуникация челтәрләрен кулланып, видеоконференцэлемент рәвешендә (алга таба - район Советы, комитет, район Советы комиссиясенә дистанцион формада утырышы) үткәрелә ала.

2 бүлек.

1. Район Советы утырышын дистанцион формада уздыру турында карар район Советы рәисе, район Советы комитетлары һәм комиссияләре утырышы - комитет рәисе, комиссия рәисе тарафыннан кабул ителә.

2. Район Советы, комитет, район Советы комиссиясе утырышында районның күрсәтелгән органнары әгъзалары булмаган затларның дистанцион формасында катнашу, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы һәм муниципаль норматив-хокукый актлар таләпләрен исәпкә алып, район Советы рәисе, комитет рәисе, район Советы комиссиясе карары буенча гамәлгә ашырыла.

3. Район Советы, комитет, район комиссиясе утырышын дистанцион рәвештә уздырганда карала торган мәсьәлә буенча карар сорашып тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

3 бүлек.

1. Эшчәнлекнең аерым тәртибе гамәлдә булган чорда, аерым очракларда, кичектерүне түзеп тормаучыларда, район Советы, район Советы комиссиясенә аларны алып баруға кертелгән мәсьәләләр буенча карарларында депутатларны, комитетны, комиссияләргә сораштыру юлы белән тавыш бирү юлы белән кабул ителергә мөмкин.

2. Депутатларны сораштыру юлы белән тавыш бирү шушы Регламентның 23¹ статьясында каралган тәртиптә район Советы рәисе карары буенча үткәрелә. Тавыш бирү комитет депутатларыннан сораштыру юлы белән, комиссияләр тиешле комитет рәисе карары буенча үткәрелә һәм сораштыру көзгәйләреннән файдаланып гамәлгә

ашырыла, аларда комитет әгъзасы, һәр мәсьәлә буенча комиссия позициясе чагыла. Депутатлар, комитет, комиссия депутатлары арасында үткөрелгән сораштыру кәгазе район Советына, шул исәптән электрон элементә чараларын кулланып, жиберелергә мөмкин.

4 бүлек.

1. Район Советы утырышын дистанцион рәвештә уздыру турында карар район Советы Президиумы тарафыннан кабул ителә. Утырышны дистанцион рәвештә уздыру турындагы карарда күрсәтелгән утырышка чакырылган затлар исемлегә билгеләнергә мөмкин. Дистанцион формада район Советы утырышында катнашу мөмкинлеге Актаныш муниципаль районы Башлыгына, Актаныш муниципаль районы Башкарма комитеты житекчесенә, Татарстан Республикасы Актаныш районы прокурорына мәжбүри тәртиптә тәэмин ителә.

2. Район Советы утырышын дистанцион рәвештә уздыру турындагы мәгълүмат кичекмәстән район Советы депутатларына жиберелә һәм «Интернет» челтәрәндә район Советының рәсми сайтында урнаштырыла.

3. Район Советы утырышында карарлар дистанцион формада электрон системадан файдаланмыйча ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Тавыш бирү, сорауларга язылу, чыгышка язылу утырышта катнашучы депутатлардан сораштыру (район Советы депутатлары билгеләгән башка ысуллар белән, дистанцион рәвештә утырыш башында) юлы белән үткөрелә.

4. Район Советы утырышын дистанцион формада трансляцияләү «Интернет» челтәрәндәге район Советының рәсми сайтында һәм, кирәк булганда, «Интернет» челтәрәндәге башка мәгълүмати ресурсларда башкарыла.

5. Район Советы карары буенча чакырылган затлар, элементәнең мәгълүмат-телекоммуникация челтәрләрен кулланып, район Советы утырышында дистанцион рәвештә катнаша ала.

5 бүлек.

1. Район Советы, комитеты, комиссия утырышын үткәргәндә, дистанцион формада утырыш беркетмәсе рәсмиләштерелә, утырышта рәислек итүче тарафыннан имзалана.

2. Район Советы утырышы, комитеты, район Советы комиссиясе, парламент тыңлаулары беркетмәсенә, дистанцион рәвештә, утырышны уздырганда, утырышны башлап жиберү һәм төгәлләгәндә кулланыла торган программа чаралары турында белешмәләр, шулай ук әлеге Регламентта каралган башка белешмәләр кертелә. Беркетмәгә утырышның аудио - һәм видеоязмасы теркәлә.

